

POCZĄTKI ŁYŻWIARSTWA NA ŚWIECIE CZĘŚĆ III

- Rozwój łyżwiarstwa w Anglii

Zainteresowanie łyżwiarstwem rozprzestrzeniło się z Holandii na inne kraje europejskie: Anglię, Francję, Włochy, Szwajcarię, Niemcy i Austrię. Niezależnie od tego powstał w Europie drugi ośrodek łyżwiarski w krajach skandynawskich wraz z Finlandią i Danią. Trzeci odrębny ośrodek powstał w Ameryce Północnej.

Łyżwiarstwo, wykorzystywane początkowo jako środek komunikacji, a następnie forma zabawy, wkrótce przekształciło się w sport polegający na rywalizacji w jak najszybszym pokonywaniu dystansu – łyżwiarstwo szybkie. Aby uzyskać jak najwyższą prędkość zastosowano zupełnie odrębną technikę jazdy, wykorzystując do tego celu odmienny rodzaj łyżew, zaopatrzonych w długie i bardzo cienkie płozy.

Pierwszy pisemny ślad dotyczący tzw. „jazdy szybkiej” znajduje się w IV tomie zbioru czasopism Wielkobrytyjskich (1879-1901), wedle których 4 lutego 1763 r. odbyły się zawody między dwoma Anglikami o 10 gwinei, a zwycięzca przebył 15 mil angielskich (24 km) w 46 minut.

Drugim sportem łyżwiarskim, który wyodrębnił się o wiele później niż jazda szybka, była tzw. „jazda sztuczna”, polegająca na wykonywaniu różnych figur i tańców na lodzie, pierwotnie pojedynczo, potem również parami. To czyste ślizganie się czyli „*Schonrijden*” nazwano w dawnej Europie „holendrowaniem”.

Chociaż początków łyżwiarstwa upatruje się w Holandii, to pierwsze na świecie dzieło o łyżwiarstwie powstało w roku 1742 Wielkiej Brytanii. Jego autorem był porucznik artylerii Robert Jones, a zatytułował je „*A treatise on Skating*” (Traktat o łyżwiarstwie). Opisuje ono wykonanie najprostszych elementów jazdy figurowej tj.: spirali, łuków zewnętrznych, trójki, ósemki. Dowodem szybkiego wzrostu popularności łyżwiarstwa w Wielkiej Brytanii jest fakt, że w 1818 r. następuje drugie wydanie książki Jonesa. W XVIII i XIX wieku powstają prawie we wszystkich miastach Anglii kluby łyżwiarskie, w 1852 r. okazuje się książka Georga Andersona „*The art of skating*” a w 1863 r. Vanderweld i Witham napisali pracę „*System of figure skating*”, stanowiącą podstawę nowoczesnej jazdy sztucznej.

Trzecią dyscypliną sportu bazującą na łyżwiarstwie jest hokej na lodzie. W Holandii znany był w już w średniowieczu, czego dowodem jest przechowany w galerii drezdeńskiej sztych Romeyna de Hooghe z drugiej połowy XVII wieku, przedstawiający łyżwiarza z laską hokejową, podobną do obecnej, z dwoma piłkami na lodzie. Obok gry piłkami tzw. „bandy” używano do gry krążka, zresztą zasady gry były te same.

Romeyn de Hooghe „Man op schaatsen, kolf spelend”

Rozwój łyżwiarstwa i w Europie i przeistoczenie się tej formy aktywności fizycznej w poszczególne dyscypliny sportu przebiegał różnie w poszczególnych krajach.

W Anglii pierwsze pisemne doniesienia na temat uprawiania łyżwiarstwa sięgają XII wieku. Znajdują się one w łacińskich opisach „*Chronicle of the Noble City of London*” Fitzstephena, sekretarza abpa Thomasa Becketa. Z kolei James Eccleston w 1483 r. donosi, że dotychczas używane przez mieszkańców Londynu łyżwy kościane zostały niedawno zastąpione przez „prawdziwe”. Heinz Polednik, niemiecki autor historycznych książek sportowych zakłada, że ta informacja odnosi się do łyżew holenderskich. Na szerszą skalę łyżwiarstwo zostało rozpowszechnione w Anglii pod koniec XVI wieku przez uchodźców francuskich i flamandzkich, szczególnie w Dystrykcie Fen (Lincolnshire).

Dystrykt Fen składał się kiedyś z rozległych mokradeł, które zimą zamieniały się w lodowiska. Około 1620 r. holenderski inżynier Cornelis Vermuyden został sprowadzony do zagospodarowania tych mokradeł. Stworzył krajobraz polderowy z wieloma, czasem długimi kanałami. Do realizacji swoich planów Vermuyden werbował robotników wśród Francuzów i Flamandów, a następnie sprowadził do Anglii Holendrów. Obszar, który był praktycznie nieprzejezdny podczas łagodnej zimy, poprzez zamrożone kanały stał się dostępny dla łyżwiarzy.

W czasie rewolucji Cromwella brytyjska rodzina królewska emigrowała do Holandii. Tam około 1650 r. nauczyła się jeździć na łyżwach - szczególnie księżę Monmouth, księżniczka Mary (później królowa Mary II) i jej ojciec księżę Yorku (później król James II i VII). Po restauracji monarchii i powrocie do Anglii rozpropagowali oni łyżwiarstwo wśród angielskiej arystokracji. W Londynie, dalszy wzrost popularności łyżwiarstwa nastąpił po małżeństwie księżniczki Mary z Wilhelmem III. Podczas zimy w Londynie, członkowie dworu angielskiego jeździli na łyżwach po stawach w parku, często razem z holenderskimi rybakami i handlowcami, których statki utknęły w lodzie w londyńskim porcie.

Anglia była jednym z pionierów łyżwiarstwa szybkiego. To właśnie tutaj w 1742 r. powstał pierwszy na świecie klub łyżwiarski „*The Edinburgh Skating Club*”. Niektóre źródła twierdzą, że powstał on już w roku 1642, większość jednak za wiarygodną datę jego założenia przyjmuje 1742. Jako najważniejszy warunek przyjęcia do tego klubu było zdanie egzaminu potwierdzającego, że kandydat potrafił na każdej nodze wykonać łuk, stanowiący zamknięte koło, oraz przeskoczyć przez trzy wysokie kapelusze, ustawione jeden na drugim.

Pierwsze oficjalnie zarejestrowane zawody odbyły się w Anglii w styczniu 1763 roku. Zwyciężył w nich Pan Lamb, który przebiegł 15 mil w 46 minut. Anglia, jako pierwszy kraj na świecie zorganizował też krajowe mistrzostwa, które odbyły się 8 grudnia 1879 r.

Niektóre z organizowanych tam zawodów miały ciekawą oprawę. Jak czytamy w „*Sporting Magazine*” z 1818 r., w Lancashire odbył się bieg na dystansie 2 mil, w którym zwycięzca otrzymał jako nagrodę — kapelusz, a drugą nagrodę stanowiła butelka — łatwo się domyślić — gorzałki.

Zapalonym łyżwiarzem był księżę Albert z Saxe-Coburg, który w 1840 roku ożenił się z królową Wiktorią. 9 lutego 1841 r. Jeździł na łyżwach po jeziorze w pałacu Buckingham. W dzienniku królowej zapisano, że:

..... „*Lód pękł, a Albert był w wodzie aż po głowę, a przez chwilę nawet poniżej. W agonii strachu i rozpacz krzyknęłam i wyciągnęłam rękę ... Mój najdroższy Albert zdołał złapać moje ramię i bezpiecznie dotarł na ląd.*”

W 1876 w Londynie powstało pierwsze sztuczne lodowisko „*Glaciarium*”.

W sobotę 1 lutego 1879 roku w celu uregulowania sportu łyżwiarskiego w Wielkiej Brytanii, pod protektorem następcy tronu ks. Walii, powołano w Cambridge związek narodowy „*National Association Skating*”. Jego prezydenturę objęli księżę Devonshire i lord Townley.

Związek ten miał za zadanie opracowanie regulaminu jazdy i zawodów oraz zajęcie się rozwojem szybkiej jazdy, sztucznej i gry hokejowej.

Pierwsze informacje na temat jazdy sztucznej pojawiają się w Anglii dopiero w roku 1660 - po powrocie Stuartów z wygnania w Holandii. W Anglii jazda sztuczna rozwijała się powoli i utworzyła w przeciwieństwie do stylu kontynentalnego — swoisty styl angielski. Ta jednak forma łyżwiarstwa stała się w Wielkiej Brytanii XIX i XX w. dominująca.

W Londynie, w roku 1898 rozegrano pierwsze zawody o mistrzostwo świata. Tutaj też w 1908 roku, podczas IV Igrzysk Olimpijskich zadebiutowało łyżwiarstwo figurowe. Na początku XX w. w samym tylko Londynie istniało 16 sztucznych lodowisk.